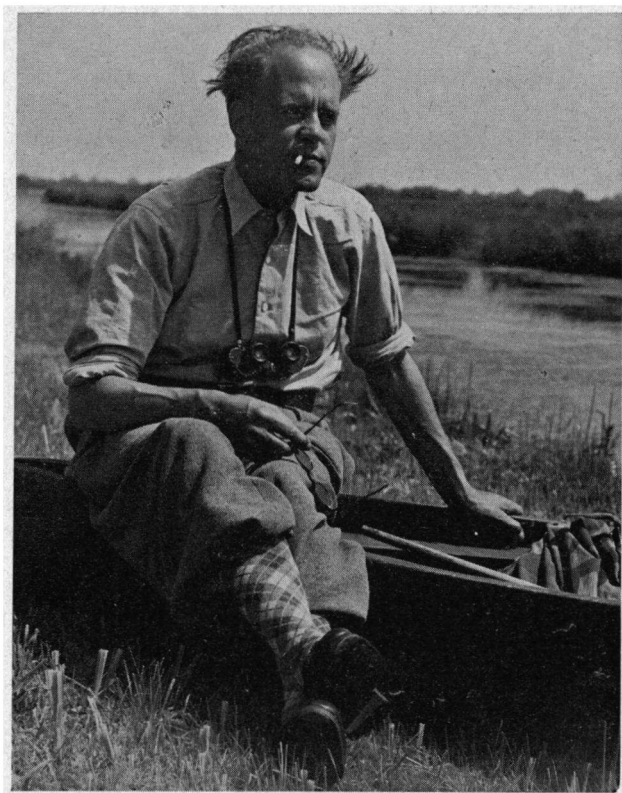

Een portret van Rein Stuurman

Door Jan Albers

Rein Stuurman
In het veld (1939)

De bijdrage, die kunstenaars aan de natuur- en vogelbeschermingsgedachte hebben geleverd, is enorm groot, alhoewel wij vaak geneigd zijn de ontwikkeling van die beschermingsgedachte voor het grootste deel aan de verenigingen toe te schrijven. Wij zijn van mening, dat wij daarmee de kunstenaars onrecht aandoen en zullen daarom zo nu en dan bijzondere figuren voor 't echt-verdiende voetlicht halen.

De eerste is de alom bekende illustrator van vele vogel- en kinderboeken REIN STUURMAN. Hij werd geboren op 6 december 1900 te Zaandam als zoon van een mij goed bekende timmerman, 'n rustig vakman met een prachtige grijze baard. Rein Stuurman werd kantoorbediende op hetzelfde bedrijf, een baan die zijn liefde niet had en het was nog een wonder, dat hij dit werk tot zijn 30e jaar heeft gedaan. Zijn hobby: tekenen en schilderen, nam hem ná maar ook wel tijdens de kantooruren helemaal in beslag, beter nog zoals hijzelf zegt: 'Ik was er van bezeten!'

Vanaf zijn 18e jaar kreeg hij drie jaar tekenles van Cees Bolding, de latere professor aan de Haagse Academie, 'n uitermate bekwaam kunstenaar met groot talent. Die opleiding was volledig, zegt Rein Stuurman, ook grondig, want ik beoefende er het saaie, maar nuttige gipstekenen tot portretschilderen aan toe.

Het valt niet te verwonderen, dat hij daarna ook nog schilderles nam van de fijnzinnige en veelzijdige Westzaanse kunstenaar Willem Janssen. Voor de liefhebbers zij vermeld, dat de verzamelde werken van deze schilder door de recent opgerichte 'Willem Janssen Stichting' bijeengebracht zijn in Huize 'Lambert Melisz' te Westzaan.

Zoals gezegd waagde Stuurman op z'n dertigste jaar de stap om zelfstandig als kunstenaar in z'n onderhoud te voorzien, het dagelijks 'getuttel' op een kantoor van een stijselfabriek belemmerde hem in zijn ontplooiing.

Wellicht toch enigszins beïnvloed door het zakenleven volgde hij aan de Hendrik de Keyerschool te Amsterdam een jaar lang avondlessen in reclame-ontwerpen, vervolgens deed hij toelatingsexamen voor de Rijks-academie en gedurende 4 jaar bezocht hij de avondcursussen.

Zijn 'optreden' naar buiten bestond toen voornamelijk uit illustratiewerk voor kinderboeken, schoolboeken, kindertijdschriften of voor verhalen in kranten. Het leukst van al vond hij de verhalen, waarbij aangeklede sprookjesdieren ten tonele werden gebracht. Men kon Stuurman in die dagen bijna iedere zaterdag in Artis vinden, want op het lesrooster van de Academie stond ook tekenen in Artis. U kunt begrijpen, hoe plezierig hij het vond, toen hij op zekere dag van de heer Portielje opdracht kreeg tot het schilderen van etiketten voor de kooien en volières. Het bekijken, bestuderen en tekenen van dieren, zoals vissen, apen, maar vooral vogels, die hem toen al boeiden, werd een bijna dagelijkse bezigheid.

Intussen was hij in contact gekomen met een andere schilder, de huis- en decoratieschilder Nol Binsbergen. Deze enthousiaste vogelliefhebber begeesterde ieder in zijn omgeving voor de vogels en hij had a.h.w. een natuurlijke aanleg voor vogelfotografie. Daarbij voegde zich nog Dirk Mooij en zo ontstond een voortreffelijk driemanschap, dat het meest bekende vogeldeterminatieboek 'Zien is kennen' liet uitgeven. Ettelijke herdrukken zijn daarna verschenen, wel een bewijs, hoe goed dat boekje was. En dat was mede te danken aan de voortreffelijke illustraties. Ik herinner me nog, hoe hij zich kon ergeren wanneer bij een bepaalde herdruk de plaatjes er niet zo mooi afgekomen waren als hij wel wenste. Stuurman stelt hoge eisen aan zichzelf en anderen en neemt in zo'n geval zeker geen blad voor de mond.

Overigens bracht het werk aan 'Zien is kennen' hem ertoe meer dan ooit de vrije natuur in te gaan. Vele dagen trok hij er met kijker en schetsboek op uit. Urenlang 'woonde' hij in schuiltentjes in het Zaanse polderland of op opgespoten terreinen, zoals b.v. 'De Rothoek', vlak bij Amsterdam. Als jongen mocht ik hem daarbij wel eens helpen door b.v. groene erwten door een pijpje te blazen, zodat de erwten vlak voor het riet in de slappe bagger spatten. Dan kwam plots het Porcelainhoen nieuwsgierig te voorschijn en Stuurman maakte vlug beknopte, maar betrouwbare notitieschetsjes, die hij later uitwerkte. Verguld en blij was ik, wanneer ik dan een blik in het schetsboek mocht werpen.

Zijn vermogen om snel de bijzonder typerende houdingen of duidelijke kenmerken van het verenkleed op te nemen én vast te leggen heeft hem tot DE vogeltekenaar van ons land gemaakt en vele vogelaars zullen meer genot van hun hobby hebben gehad door het raadplegen van het fijne en nauwkeurige werk van Stuurman.

Na de oorlog '40-'45 illustreerde hij zowel in zwart/wit als ook in kleur ettelijke vogelboeken, albums, kalenders, schoolboeken en uitgaven voor de schoolradio. Ook bij het tekenen van vele exoten stond hij z'n mannetje en buiten Nederland illustreerde hij o.a. Engelse uitgaven: 'Wild animals of the world' en 'An introduction to nature'.

Bekend zijn ook zijn prachtige aquarellen van tropische vissen. Zijn ontspanning was het tekenen van kinderen, jonge mensen en dieren. Zo nu en dan vond hij tijd voor het schilderen van een stilleven.

Stuurman heeft jaren gewoond in het schilderscentrum Laren, aan de Nieuweweg 16 te Eemnes, samen met zijn zuster Willie, die veel verhalen voor kinderen heeft geschreven en die natuurlijk door haar broer van mooie tekeningen werden voorzien. We noemen: 'De haas en de schildpad' en 'Wat Pruikebol vertelde' (Uitg. Van Goor). Verder illustreerde hij nog vele boeken van de indertijd zo bekende schrijver voor kinderen A. D. Hildebrand, o.a. de 'Bolke de Beer'-serie.

De bescherming van vogels en dieren heeft niet alleen zijn warme belangstelling, soms ook pakt hij de pen en schrijft een artikel, waarin duidelijk, zonder er doekjes om te winden, zijn mening naar voren komt.

Voor zover ik weet heeft hij maar één onderscheiding gehad, die hij dan ook ten volle heeft verdiend: de Gouden Lepelaar. Een onderscheiding, die hem uitgereikt werd door de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels in verband met zijn grote verdiensten voor Vogelbescherming. Minachtend en fel sprak hij met z'n vrienden over de ontluistering in de natuur, de aanleg van steeds maar nieuwe en bredere wegen dwars door mooie landschappen. 'Ze moeten er omheen, dan alleen blijft Nederland bewoonbaar', zei hij vaak. De ironie van het lot wil, dat juist zijn prachtige landhuis moest worden afgebroken, omdat er een weg doorheen kwam.

We hopen nog veel van zijn illustraties en aquarellen te mogen genieten en zijn hem dankbaar voor zijn grote medewerking, die hij reeds vanaf de start aan Het Vogeljaar heeft verleend.

● Jan Albers, J. J. Allanstraat 433, Westzaan

In willekeurige volgorde enkele titels van albums, die Rein Stuurman met aquarellen illustreerde:

Het Kruger Wildpark	J. P. Strijbos	Hille, Zaandam
Vogelleven	K. Zweeres	Klaverblad, Haarlem
Unsere Vogelwelt (duitse uitg.)		Stockmannwerk GmbH
Eendenvolk	A. B. Wigman	Taminiau
Roofvogels	A. B. Wigman	H. J. Heinz Comp.
Steltlopers	A. B. Wigman	H. J. Heinz Comp.
De luister van Zuid-Friesland	R. Tolman	N.V. Kanis & Gunnik
Vogelglorie	R. Tolman	N.V. Kanis & Gunnik
Gevleugelde muzikanten	R. Tolman	N.V. Kanis & Gunnik
Al in die groene wei	R. Tolman	N.V. Kanis & Gunnik
De Hoge Veluwe	A. B. Wigman	Hille, Zaandam
Zo leer je vogels kennen	R. Tolman	Riz la Croix
2 albums met exoten		
Kwiek de Koolmees	Engelhard de Witt	H. P. Leopolds, Den Haag
Buiten bij de vogels deel I & II	Engelhard de Witt	Schoonderbeek, Laren

De boeken, die hij illustreerde zijn o.a.:

Wild animals of the world	T. L. C. Tomkins	Blandford Press, London
Introduction to Nature	R. Martin	Blandford Press, London
Stille pracht in het tropische aquarium	Dr. J. M. Lodewijks	Hille, Zaandam
Thijsses' vogelboekje		Schoonderbeek, Laren
Vogels van moeras en plas	M. de Jong	v. Dishoeck, Bussum
Vogels binnendijks en buitengaats	M. de Jong	v. Dishoeck, Bussum
Vogels van wad en slik	M. de Jong	v. Dishoeck, Bussum
Vogels in het open veld	M. de Jong	v. Dishoeck, Bussum
Vogels in bos, park en stad	M. de Jong	v. Dishoeck, Bussum
Voorts tekende hij honderden prentkaarten van exoten voor	P. Sluis N.V. te Weesp,	
6 vogelkalenders (uitg. J. J. Kuurstra A'dam) en 6 jeugdkalenders (eveneens van Kuurstra).		